

Josef Pavel

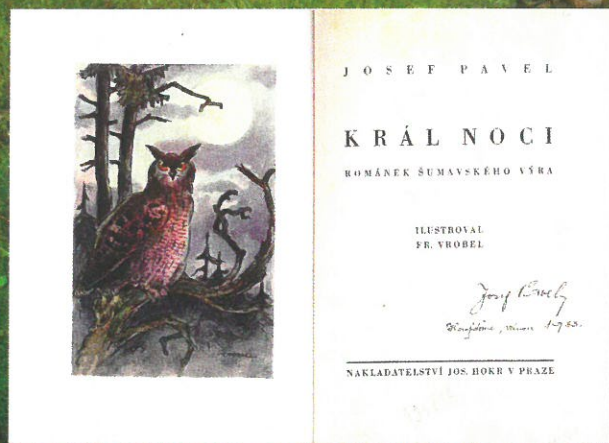
Josef Pavel

Literární toulky Šumavou a Pošumavím

„Zapomínány jsou dávné příběhy, hynou staré báje. Aby nevybledly docela, jako tak mnohý obrázek zavěšený na kmeni památných boubínských stromů, byly zaznamenány a pojaty do této knihy o Boubíně“.

Těmito slovy uvádí pedagog a spisovatel Josef Pavel (1889-1948) svou knihu nazvanou Boubín – šumavský prales. V Praze mu ji roku 1938 vydal nakladatel Josef Hokr. Avšak ještě dříve, než svou pozornost zaměříme na Pavlovy knihy s šumavskou tematikou, připomeňme si některé okamžiky z autorova života. Josef Pavel se narodil ve strážním domku (tzv. vechtru) stojícím při železniční trati mezi Horažďovicemi a Velkými Hydčicemi (tatínek František byl drážním zaměstnancem). Po absolvování učitelského ústavu v Plzni v roce 1909 zasvětil prakticky celý svůj život pedagogické praxi. Učil na mno-

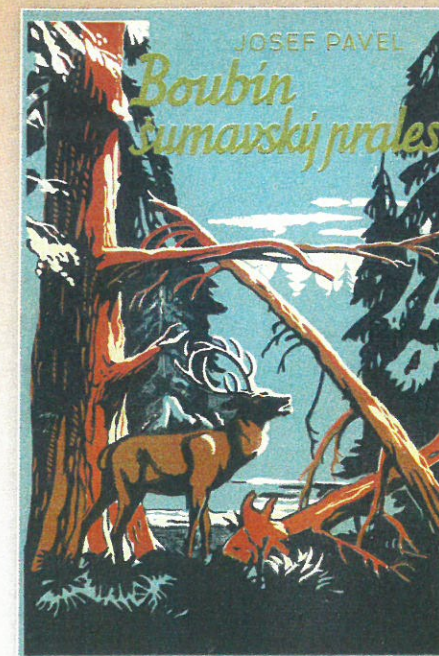
ha školách, mimo jiné také v Horažďovicích, kam nastoupil po návratu z bojiště první světové války. Od roku 1921 tam vedl oddíl místních skautů, pro něž organizoval putovní prázdninové tábory na blízké Šumavě. V roce 1933 se s rodinou přestěhoval do Plzně. Závěrečnou etapu svého života spojil s městem Kutná Hora, kde od roku 1939 vykonával funkci okresního školního inspektora. S vlastní literární činností Josef Pavel započal již jako student. Napsal celkem třináct beletristických knih a stovku příspěvků publikovaných v dobovém tisku, z nichž většina byla určena mládeži (60 povídek). Jeho povídky a knihy neměly

výlučně zábavné, ale zejména výchovné poslání. Autor v nich kladl důraz na nutnost vzdělávání a udržování národního povědomí mládeže, což ve válečných letech nebylo žádoucí. Proto se také v roce 1942 dočkal od okupačních úřadů předčasného penzionování a zabavení svých knih. Byl to právě nakladatel Josef Hokr, kdo Pavlovi poskytoval finanční zálohy na honorář jeho budoucích, po válce vydaných knih. Josef Pavel se v roce 1945 ke své učitelské profesi vrátil, ale ne na dlouho. Ze zdravotních důvodů se musel práce vzdát a odejít, tentokrát definitivně, do penze. Zemřel v květnu 1948 v Kutné Hoře.

Čtenář vstřebávající právě životopisné údaje pozapomenutého spisovatele si musí nutně položit dvě následující otázky. Proč dnes nejsou tituly Pavlových knihy v obecném povědomí čtenářů (tedy kromě těch zasvěcených, abych nikoho neurazila) a proč jméno autora málokomu něco říká? Důvod je prostý. Mezi lety 1948 až 1989 nebyly knihy ani povídky Josefa Pavla z politických důvodů vůbec vydávány a ty stávající byly z veřejných knihoven postupně vyřazovány. Pavel se stal pro nový režim, stejně jako dříve pro nacisty, nepohodlným. Neblahou rolí zde pravděpodobně sehrała i jeho velmi úspěšná kniha Skauti na Otavě, která vyšla poprvé v roce 1937. Jejimi aktéry jsou plzeňští skauti – Senci a Havrani, kteří ve stanovém táboře u řeky trávili letní prázdniny. Chlapci zde zažívají mnohá dobrodružství – vzednutí hladiny Otavy po předešlých deštích, běsnění bouřky nebo setkání s lovci perel. Zdolávají nebezpečnou prácheňskou skálu, zažívají chvíle napětí ve štole pod Práchní, vydávají se na výlety na Rabí, Nezdicke nebo až pod horu Luzný. Josef Pavel v této knize zúročil své dlouholeté zkušenosti vůdce skautského oddílu a do textu zapracoval zásady správného chování ve volné přírodě. Po válce se kniha dočkala ještě reedice s částečně pozmeněným názvem Junáci na Otavě, ale krátce nato se po ní slehla zem.

Další Pavlova kniha určená mládeži je situovaná do kraje kolem Boubína. Jmenuje se Král noci (1933) a vypráví příběh šumavské výřil rodinky žijící v prostředí silně ovlivněném člověkem. V důsledku trvalého pronásledování byl totiž na počátku 20. století výřil velký v Čechách téměř vyhuben. Pomohlo až vyhlášení jeho zákonné ochrany v roce 1929. Takzvaně „z jiného soudku“ je kniha s názvem Hrad na Podlesí – příběh ze života pošumavských světáků (1932). Josef Pavel v ní vypráví příběh skutečné postavy „fousatého táty,“ podivína

Josefa Menčíka z Dobrše, jemuž byly vlastní poctivost, vlastenectví a ryzí charakter. Poté, co byl Menčík obviněn ze zhářství a vězněn na Borech, věnoval se v Dobrší řezbářství. Od Schwarzenbergů odkoupil vyhořelou věž dobršského hradu, aby ji opravil a zachránil před dalším ničením. Vžil se do role posledního místního rytíře, který se na veřejnosti objevoval na koni, oděn do přílby a v brnění, jenž si dovezl ze svých cest po Evropě (více o něm viz Vítaný host na Šumavě a v Českém lese, jaro 2011).

Rytíř Menčík v závěru knihy pobízí k následování T. G. Masaryka jako vzoru mravních ctností, čímž ovšem nevědomky zpečetil její pozdější osud jako „libri prohibiti“.

Vraťme se ale zpět k avizované knize o Boubínu a dejme opět slovo autorovi: „Kapitoly, které následují [tj. za úvodem – pozn. autorky], obraly si za úkol seznámiti čtenáře slovem i obrazem s přírodními poklady zeleného království boubínského, s příběhy z jeho hvozdů, hájenek, lesoven, samot a osad, a bájeslovím lidu a pestrou historií Boubína. Nepochybujeme nikterak, že ten, kdo Boubín blíže pozná a napije se z čistých zřidel jeho krás, oblíbí si jej jako celá řada jeho nadšených citelů a bude se k němu vraceti znovu a znovu.“ Kniha je rozdělena do čtyřiceti kapitol, z nichž pět je věnováno barvitému popisu boubínské přírody, dějinám šumavského Blániku či české Fudžijamy, jak autor Boubínu přezdívá, životu místního obyvatelstva i provozované turistice. V kratičkých závěrečné kapitole připomíná jak české, tak německé knihy, v nichž jsou zmínky o Boubínu a jeho okolí. Všechny ostatní pak vypráví poutavé příběhy o pytlácích a loupežnících (Bavorský Hýzl, Janeček z Boubína, Tonda Facír, Král pytláků), čarodějích a čarodějkách (Křížko a Berš, Boubínská hadači, Zátoňská čarodějka), památných stromech a sloupech (Křížový buk, Křížová smrč, Husova lípa, U Svatého Josefa, Na Lukenské silnici) či o domnělém solném prameni na Boubíně. Chybět pochopitelně nesmí ani historika o pokladu. Publikaci velmi vkusně doplňují fotografie lesních zvířat, které pořídil zoolog, mykolog, botanik, fotograf a autor prvních českých přírodovědných filmů RNDr. Václav Jan Staněk (1907-1983). Na ostatních snímcích je zachycen lesní personál či místní obyvatelstvo při práci, ale zdokumentovány jsou i různé přírodní partie a okolní osady. Po více než sedmdesáti letech se kniha o Boubínu dočkala zásluhou nakladatelství Václava Váchy ve Vimperku nového vydání. Kdo si jí tedy bude chtít přečíst, má jedinečnou možnost získat ji za skvělou cenu. Začátkem letošního léta byla spatřena za výlohou jistého vimperského knihkupectví.

Mgr. Libuše Homerová

Zdroje:

Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého, Praha 1927
Články Jiřího Pavla v Obzorech Kutnohorska (-pml-, -ing.j-, -jp), Jiřího Kudrnáče v časopise Krásné město a Milana Pokorného v Česko bavorských výhledech